

Jaarverslag

Stichting Bocas Sanas

Holanda - Maimón

2023

Inhoud

GEGEVENS EN CONTACT	2
1 DOELSTELLING	2
2 BELEIDSPLAN	2
2.1 STRATEGIE	2
2.2 BELEIDSVISIE	3
2.3 HET FIT-FOR-SCHOOL SYSTEEM: BASIS VOOR HET WERK VAN BOCAS SANAS.....	3
3 ACTIVITEITEN IN 2023	4
3.1 POST-COVID SITUATIE	4
3.2 DEEL 1 ONDERZOEK: INTERVIEW MET DE SCHOOLDIRECTIES	5
3.3 DEEL 2 ONDERZOEK: INVENTARISATIE MONDGEZONDHEID VAN DE KINDEREN.....	6
3.4 PREVENTIEVE ZORG.....	7
3.5 CURATIEVE ZORG	7
3.6 TANDENPOETSOMGEVING EN INFRASTRUCTUUR	8
3.7 INSTITUTIONALISERING	8
3.8 OVERIG.....	8
4 SAMENSTELLING BESTUUR	8
5 FINANCIËN:	9
5.1 BALANS.....	9
5.2 EIGEN VERMOGEN	9
5.3 WINST- EN VERLIESREKENING	9
5.4 KOSTENVERDELING	10
5.5 COMMENTAAR.....	11
6 DANKWOORD	11

GEGEVENS EN CONTACT

Naam: Bocas Sanas Holanda Maimón (kort: Bocas Sanas)

RSIN: 821256701

Oprichtingsdatum: 18 september 2009

Adres secretariaat: Snakkepôle 8 8658LM Greonterp

Telefoon: 0515-579538, 06-49969848

Email: m.c.doorman@gmail.com, info@bocas-sanas.com

1 DOELSTELLING

De doelstelling van Bocas Sanas is het bevorderen van de mondgezondheid van de jeugd in het Noorden van de Dominicaanse Republiek, met name in de arme rurale gebieden van het district Maimón, in de provincie Puerto Plata, door preventie en curatieve zorg.

Gebitsproblemen hebben een grotere invloed op de algemene gezondheid dan in het algemeen wordt gedacht. De Wereld Gezondheidsorganisatie WHO stelt dat gebitsproblemen in ontwikkelingslanden zorgen voor meer ziekteverzuim dan malaria, bloedarmoede, en tuberculose samen. Gebitsproblemen hebben daardoor een grote negatieve invloed op het welzijn van de bevolking, op scholing en de economie.

In de meeste ontwikkelingslanden is de capaciteit van de tandheelkundige gezondheidszorg beperkt, in het bijzonder op het platteland. Veel mensen hebben weinig of geen toegang tot een adequate gezondheidszorg, en nog minder tot tandheelkundige zorg en preventie. De stichting “Bocas Sanas Holanda-Maimón” wil zich inzetten om daar iets aan te veranderen: “Bocas Sanas” is Spaans voor “Gezonde monden”.

2 BELEIDSPLAN

2.1 Strategie

De stichting streeft het bereiken van het doel van een betere mondgezondheid van kinderen op het Dominicaanse platteland op de volgende manieren na:

- 1) De inzet van Nederlandse en Dominicaanse tandheelkundige vrijwilligers voor het geven van preventieve en curatieve zorg in het werkgebied van de stichting
- 2) Het bevorderen van de mondgezondheid en het vergroten van bewustwording over een goede mondhygiëne, op zowel de korte als de langere termijn, door het op scholen opzetten van mondhygiëne systemen gebaseerd op schoolpoetsen: kinderen poetsen in speciaal daarvoor gemaakte tandenpoetsinstallaties één keer per dag hun tanden op school, volgens het *Fit- for- Schools* systeem (hieronder volgt een meer gedetailleerde uitleg)
- 3) Het werven van fondsen en materialen, waarmee de preventieve en curatieve zorg uitgevoerd kan worden
- 4) Het bekend maken van de activiteiten van de stichting, met het doel verdere financiële, logistieke en overige steun te verkrijgen

- 5) Samenwerking met gelijkgestemde organisaties in Nederland, de Dominicaanse Republiek, en internationaal, voor het opdoen en uitwisselen van kennis en ervaring met als doel een zo optimaal mogelijke werkwijze te ontwikkelen
- 6) Samenwerking met Dominicaanse overheidsinstanties, bedrijven en lokale organisaties, om zoveel mogelijk draagvlak te ontwikkelen

2.2 Beleidsvisie

Het voornaamste doel van Bocas Sanas is preventieve zorg: het bevorderen van een goede mondverzorging. Daar ligt een grote behoefte, omdat er in de DR relatief weinig aandacht aan wordt besteed en vooral, weinig expertise over aanwezig is. Dit betekent ook dat we het prima vinden als teams van Nederlandse tandheelkundigen naar de DR komen om eenmalig curatieve zorg te verlenen, maar het is niet de grootste prioriteit. In principe kan Bocas Sanas, mits adequaat vertegenwoordigd in de DR, ook Dominicaanse collega's benaderen die dan op een zondag honderden patiënten behandelen. Bocas Sanas is echter opgericht vanuit de overtuiging dat juist preventie bevorderd moet worden. Doel is vooral het voorkomen van mondziekten door het bewust maken van scholieren, leerkrachten en ouders van het belang van een goede mondverzorging, preventie door middel van educatie, en het faciliteren van een goede mondverzorging voor en door kinderen door het verschaffen van materiaal en voorzieningen, met name tandenpoetsinstallaties.

Voor de toekomst is het doel van Bocas Sanas dat de Dominicaanse overheid het systeem van dagelijks tandenpoetsen op school, volgens de door de WHO aangeraden en bevorderde *Fit for School* methode, met tandenpoetsinstallaties, overneemt, tot beleid maakt en op alle lagere scholen invoert. Met als tussenstappen de provincie Puerto Plata, in het noorden van de Dominicaanse Republiek, en als eerste stap, de districten Maimón en Sosua. Adoptie van het *Fit for Schools* systeem door het Dominicaanse Ministerie van Gezondheid moet bevorderd worden door presentaties en het uitnodigen van functionarissen om te laten zien hoe het systeem in de praktijk werkt. Bij de bespreking met de autoriteiten zal duidelijk gemaakt worden dat de benadering wordt ondersteund door de WHO, UNICEF en UNESCO.

ART methode: Een centraal onderdeel van de werkstrategie van Bocas Sanas is het gebruik van de methode A-traumatic Restoration Treatment (ART), speciaal ontwikkeld voor gebieden zonder voorzieningen als elektriciteit.

2.3 Het Fit –for-School systeem: basis voor het werk van Bocas Sanas

In de loop der jaren is men op basis van onderzoek en praktische ervaring tot de volgende conclusies gekomen t.a.v. het bevorderen van mondgezondheid in ontwikkelingslanden:

- 1) Curatieve zorg door buitenstaanders is vergelijkbaar met “noodhulp” of humanitaire hulp: verhelpt problemen van het moment, maar geeft geen blijvend resultaat.
- 2) Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat enkel voorlichting geven geen blijvend effect heeft (overzichtsartikelen en evaluaties in onder meer Marokko)
- 3) De meest zinvolle en effectieve manier om blijvend resultaat te boeken, en ook de meest efficiënte manier, is het opzetten van een tandenpoetsysteem op lagere scholen. Het systeem heeft drie componenten: a) dagelijks tandenpoetsen met fluoride tandpasta, b) dagelijks handen wassen met zeep en c) tweemaal per jaar een albendazole tablet tegen worminfecties. Met hoog rendement wordt bedoeld het voorkomen van ziekten die veroorzaakt worden door een gebrek aan hygiëne tegen lage kosten. Gebrek aan hygiëne veroorzaakt tandbederf en parodontale ziekten, luchtweginfecties en diarree en daarmee samenhangende problemen als pijn, ondervoeding en ziekteverzuim.

Het bovenstaande is uitgewerkt in het ‘*Fit-for-School*’ programma, <http://www.fitforschool.international/>, dat onder meer is opgezet in een provincie in de Filipijnen, met positieve, gedocumenteerde ervaringen. Kenmerken:

- 1) Goed handen wassen is essentieel voor de hygiëne, iedere dag met zeep. Kinderen wordt geleerd “chirurgisch” te wassen, handen droog wapperen (geen handdoeken – bron van bacteriën!)
- 2) Kinderen krijgen ieder een eigen tandenborstel, tweemaal per jaar, die wordt bewaard op school
- 3) Tandpasta met de juiste hoeveelheid fluoride wordt in het land geproduceerd en verpakt in een soort grote handzeep container, die per druk op de dispenser knop 0.3 mm pasta geeft.
- 4) Kinderen pakken iedere dag hun borstel, halen pasta op bij een oudere leerling (niet de leerkracht, zodat die er geen extra werk aan heeft!), die uit de container ieder kind een toefje tandpasta geeft
- 5) Kinderen wordt geleerd na het tandenpoetsen niet te spoelen, voor een langduriger effect van de fluoride tandpasta. Wel is water nodig om de borstel uit te spoelen
- 6) Ouders moeten betrokken worden bij het systeem. Ze moeten goede voorlichting krijgen over het ontbreken van mondzorg: zowel cariës als ontstekingen, pijn, eetproblemen leidend tot verzwakking en andere ziekten. Ouders kunnen helpen bij de opslag van tandenborstels, en eventueel faciliteiten voor handen wassen, watertoevoer.
- 7) Het systeem kan het best gecombineerd worden met alle kinderen tweemaal per jaar ontwormingstabletten te geven. Daarbij hoort controle dat de pil is doorgeslikt. Ouders moeten goed geïnformeerd worden over het nut van ontwormen. (Dit onderdeel van het *Fit for School* programma vormt geen onderdeel van de Bocas Sanas benadering, omdat ontworming al op andere manieren wordt aangepakt).
- 8) Lokale, regionale en centrale overheden moeten verantwoordelijk worden voor het systeem. De overheid moet de kosten dekken voor tandenborstels, pasta, waarvoor een vast onderdeel van het jaarlijks budget gereserveerd moet worden. Dit is goed gelukt in de Filipijnen (maar: multinationale leveranciers, het succes gezien hebbende, wilden wel tijdelijk gratis leveren, hetgeen het systeem dreigt te verstoren: als sponsoren zich terugtrekken is er geen geld meer).

De *Fit for School* methode wordt bevorderd door de Wereld Gezondheid Organisatie, vooral omdat ze tegen lage kosten belangrijk kan bijdragen aan een betere mond- en algemene gezondheid van kinderen. In Nepal en de Filipijnen, waar men dit plan voor het eerst introduceerde, is er sindsdien een duidelijke afname van cariës, schoolverzuim nam erdoor af, en de body mass index van de kinderen nam toe (zie voor meer informatie www.fitforschool.international/)

3 ACTIVITEITEN IN 2023

3.1 Post-COVID situatie

Begin 2023 is een inventarisatie gemaakt van het schoolpoetsen en de mondgezondheid op scholen die deelnemen aan het Bocas Sanas programma, anderhalf jaar na de herstart van de scholen na de COVID epidemie.

De scholen zijn na de pandemie geleidelijk weer opgestart. Na een jaar van complete sluiting mocht eerst aan een kleine groep kinderen per toerbeurt lesgegeven worden. Na het opstarten van de scholen was er nog een vrij lange periode van angst voor besmettingsgevaar op de scholen. Met name speeksel contact en het tandenpoetsen werd gemeden.

Na verloop van tijd draaide het onderwijs weer op volle sterkte en werd door de overheid aan alle kinderen een warme maaltijd verstrekt tussen de middag. Helaas verzuimde men daarbij om ook een gelegenheid te creëren waar de afwas gedaan kon worden. Sommige scholen gebruikten daarvoor de tandenpoetsbakken.

In deze context vond het onderzoek plaats. Uitgangspunt was dat Bocas Sanas graag bereid is om scholen te helpen met het herstarten van het schoolpoetsen. Voor een langdurig resultaat is het echter nodig dat de school en de ouders zich committeren om een zodanige eigen bijdrage te leveren dat het programma ook zonder hulp van Bocas Sanas in stand kan worden gehouden. Daarvoor is een vereende inspanning van de school en de ouders nodig, met ondersteuning van de overheid.

Het onderzoek bestond uit twee delen: een interview met de schooldirecties, en een inventarisatie van de mondgezondheid bij een gedeelte van de schooljeugd.

3.2 Deel 1 onderzoek: interview met de schooldirecties

Om te inventariseren wat de actuele situatie was en de kans van slagen om het schoolpoetsen duurzaam te implementeren werden interviews afgenomen met de schooldirecties. Daarin werden de ontwikkelingen in de uitvoering van het tandenpoetsprogramma besproken, mede in relatie tot de COVID epidemie en de daaruit resulterende schoolsluitingen. Ook werd een probleeminventarisatie gemaakt en werden opties voor verduurzaming besproken.

Enkele conclusies die uit het onderzoek naar voren kwamen zijn:

- 1) De afhankelijkheid van de scholen van Bocas Sanas om het schoolpoetsprogramma gaande te houden is (nog) groot. Slechts enkele scholen (drie van de tien) waren in staat of namen het initiatief het programma voort te zetten na de pandemie, en tandenpoetsen in de week voor het interview.
- 2) Onderhoud en reparatie van de tandenpoetsinstallaties is problematisch: er gaat veel kapot, er lijkt op veel scholen geen goede supervisie te zijn, ook kleine reparaties worden vaak door de school niet uitgevoerd. Ook hier is er, als met pasta en borstels, de neiging om af te wachten tot Bocas Sanas het probleem oplost. En ook hier is de hoop dat door het interview en de opvolging ervan, met name het tekenen van de contracten, scholen worden aangezet tot meer eigen initiatief. Daarbij inbegrepen het lobbyen bij het Ministerie om bepaalde dingen te faciliteren – zoals de mogelijkheid om schoolpoets-gerelateerde uitgaven uit het schoolbudget te financieren.
- 3) Of zelfs de beste scholen het schoolpoetsen langer dan enkele jaren volhouden is allerm minst gegarandeerd. Schoolpoetsen staat of valt met een betrokken directie, of een directie die misschien iets minder betrokken is, maar wel één of meer enthousiaste leraren de ruimte geeft het schoolpoetsen te organiseren en faciliteren. Probleem is, als deze mensen verdwijnen, bijvoorbeeld door overplaatsing naar een andere school, dan zakt het programma alsnog in.
- 4) De enige optie om het laatste te voorkomen is ervoor te zorgen dat het Ministerie van Onderwijs het programma overneemt. Dat is tot nu toe nog niet gelukt. Daar is tot nog toe te weinig aan gewerkt, en moet alsnog (weer) worden opgenomen

- 5) Intussen geldt, ook al blijkt het programma uiteindelijk niet duurzaam – zichzelf continuerend te zijn: iedere geredde kies is er één! Hetzelfde geldt voor overige mondproblemen: ieder kind wiens mondgezondheid is verbeterd door schoolpoetsen en curatieve behandeling is meegenomen. En dat zijn door de jaren heen heel wat kinderen geweest.

In de bijlage kunt u het gehele verslag lezen met de resultaten van de inventarisatie, op 11 scholen, van de situatie van het schoolpoetsen in de nasleep van de COVID epidemie.

3.3 Deel 2 Onderzoek: Inventarisatie mondgezondheid van de kinderen

Er is mondonderzoek gedaan op een vijftal scholen bij kinderen in de leeftijd van 5 tot 13 jaar.

We zijn met een klein team, een mobiele stoel en spiegel, sonde en score formulieren naar de scholen gegaan en hebben een mondonderzoek gedaan.

Methode:

Het onderzoek bestond uit twee gedeelten.

Doel van het eerste gedeelte was:

Het vaststellen van de gebitsgezondheid bij 11 tot 13-jarige kinderen op vier scholen en dit vergelijken met de resultaten van ons onderzoek in 2015.

In 2015 werd op vier Bocas Sanas scholen een DMFT en PUFA-score afgenomen bij 65 kinderen van 12/13 jaar en genoteerd op zelf ontwikkelde score formulieren.

Dezelfde formulieren zijn nu weer gebruikt door dezelfde mondhygiënist die toen ook het onderzoek deed.

In 2015 werden deze vier scholen bezocht: Juan Hurtado, Maggiolo, Los Caños en Los Pasos de Sabiduria

In 2023 is het mondonderzoek gedaan op de volgende vijf scholen: Juan Hurtado, Maggiolo, Los Caños, Los Rieles en El Toro.

De school Los Pasos de Sabiduría is opgeheven en een kinderdagverblijf geworden.

Er zijn dus twee nieuwe scholen toegevoegd, voor een totaal van 65 onderzochte kinderen, in leeftijd variërend van 11 tot 13 jaar.

Het volledige verslag van dit onderzoek is uitgewerkt en te vinden op de Bocas Sanas website. Een kort stuk erover is gepubliceerd op de website van Dental Info:

<https://www.dentalinfo.nl/uncategorized/mondzorg-op-het-platteland-van-de-dominicaanse-republiek-het-werk-van-bocas-sanas/>

Deel twee van het mondonderzoek bestond uit:

Een screening bij de leerlingen in de leeftijd van 5 tot 10 jaar.

Bij deze Quick screening werd gekeken naar cariës in de mond, gevraagd naar pijnklachten en indien nodig een verwijzing gemaakt voor de ouders.

Resultaten:

Er bleek heel veel cariës aanwezig te zijn. Gemiddeld genomen over alle scholen die we bezocht hebben had 66.7% van de kinderen cariës. Een schrikbarend hoog aantal. Bij navraag tijdens het onderzoek bleek dat gemiddeld over alle scholen bij 21.5% van de kinderen sprake was van pijn.

In totaal hebben we bij de screening 231 kinderen onderzocht. Daarvan werden er 104 kinderen doorverwezen voor verdere tandheelkundige hulp.

Van dit totaal zijn 70 kinderen verwezen naar de kliniek in Maimón waar tandarts Romy Ventura en Bocas Sanas voorzitter Cristina Doorman-Vasquez elke week op vrijwillige basis de doorgestuurde kinderen van de Bocas Sanas scholen behandelen.

Ook zijn 34 kinderen verwezen naar de overheidsinstelling Centro Sanitario in de stad Puerto Plata, waar zij tegen een kleine vergoeding behandeld kunnen worden.

3.4 Preventieve zorg

- Als in de COVID jaren heeft Cristina gedurende een groot deel van het jaar de deelnemende scholen bezocht om tandpasta en tandenborstels te distribueren. In februari werd zij daarbij vergezeld van mondhygiënist en Bocas Sanas secretaris Agatha Rypma en assistent Welmoed Rypma.
- Bij de schoolbezoeken bleek dat er na het weer opstarten van de scholen na de COVID epidemie grote behoefte was aan materiaal. Alle tandenborstels waren meegegeven naar huis, en op enkele scholen bleek dat de bewaarde tandpasta over de datum was. Omdat Colgate geen pasta en tandenborstels meer heeft kunnen leveren werden beide met het Bocas Sanas budget aangeschaft.
- Er is een nieuwe tandenpoetsposter ontwikkeld met aandacht voor de beste poetsvolgorde van het gebit en het poetsen van de laatste molaren. Stichting Bocas Sanas (<https://bocas-sanas.com/>) lanceert haar ‘tailored intervention-poster’ in aanloop naar #WorldOralHealthDay (FDI World Dental Federation) en de #Weekvandemondhygiënist (NVM-mondhygiënisten) System AAAA. Deze poster is opgehangen bij de tandenpoetsbakken van onze scholen. Zie bijlage.
- In februari heeft Bocas Sanas een presentatie gegeven op een bijeenkomst van directeuren en leerkrachten van scholen in zogeheten Micro Centra. Dit zijn kleine scholen in de omgeving van Puerto Plata waarvan een aantal aan ons project deelnemen. Steeds meer scholen krijgen belangstelling voor het project en zijn bereid verantwoording te nemen voor de gebitsgezondheid van de kinderen.
- Standaard bij de tandheelkundige voorlichting van Bocas Sanas wordt ook zeep verstrekt en instructie gegeven over het handen wassen. Dat is altijd al belangrijk maar in het kader van de pandemie werd het handenwasprotocol nog eens aangescherpt.

3.5 Curatieve zorg

- 1) Cristina heeft haar werkzaamheden in de kliniek hervat. Elke maandag is zij aanwezig om kinderen van onze scholen vrijwillig (tegen een kleine vergoeding voor het gebruikte materiaal en de behandelkamer) te behandelen. Ook is onze Dominicaanse tandarts Dr. Ventura daar op donderdag een halve dag voor Bocas Sanas beschikbaar.
- 2) Kinderen met ernstiger problemen werden doorverwezen naar het Centro Sanitario in Puerto Plata, een goed geoutilleerd overheidsgezondheidscentrum met professionele tandheelkundige behandelingen voor een minimaal bedrag. Kinderen die niet in de kliniek van Maimon door Cristina of Romy behandeld konden worden werden daar naartoe doorverwezen. Na de lockdown behandelde Cristina daar op maandag de kinderen van het Bocas Sanas programma voor minder dan 2 euro per behandeling. Dat bedrag is geheel bestemd voor het dekken van de kosten van de kliniek. In 2023 werden zo in totaal zo'n 90 kinderen geholpen.

3.6 Tandenoetsomgeving en infrastructuur

Op de scholen werden tandenoetsbakken en watervoorzieningen nagekeken. Veel tandenoetsbakken werden na de corona periode gebruikt als wasbakken om de afwas te doen. Sinds de scholen weer begonnen zijn wordt er op vrijwel elke school een warme maaltijd geserveerd tussen de middag. Op veel scholen ontbreekt echter een aanrecht om de afwas te doen. Door het verkeerde gebruik van de tandenoetsbakken zijn hier en daar beschadigingen ontstaan, aan kranen, afvoer en betegeling. In een aantal gevallen is dit gerepareerd en werden ook de schoolteams gemotiveerd het schoolpoetsen weer op te pakken. Op de school in Maggiolo is het aggregaat vervangen, een betere bedrading aangelegd, en de waterleiding verbeterd.

De school Juan Hurtado in Loma de la Bestia wordt veel bezocht door toeristen. In februari, tijdens een bezoek van Bocas Sanas, was dit ook het geval. De groep toeristen heeft toen een gezamenlijk donatie gedaan waarvoor een dubbele wasbak is gekocht en geïnstalleerd, voor de afwas. Zo kon de tandenoetsinstallatie uitsluitend gebruikt worden waarvoor deze bedoeld is: voor het tandenoetsen.

De tandenoetsinstallatie van de school in El Toro werd voorzien van een afdak zodat ook in de regenperiode buiten gepoetst kan worden.

Op een aantal scholen waren problemen met de watertoevoer. Als al eerder aangegeven werd op één school een nieuwe waterpomp geïnstalleerd en daarvoor nieuwe bedrading aangelegd. Ook zijn bij tandenoetsinstallaties op andere scholen tegelwerk en kranen gerepareerd.

3.7 Institutionaliserings

Er zijn in 2023 geen verdere initiatieven ondernomen voor institutionalisering van de Bocas Sanas – *Fit for School* methode.

3.8 Overig

Onze Dominicaanse tandarts Romy Ventura heeft, na aflossing van haar studieschuld bij de universiteit, eindelijk haar officiële diploma gekregen. Alhoewel Romy aan alle academische eisen had voldaan is het beleid van de universiteit diploma's pas uit te reiken als de studieschuld is afgelost. Bocas Sanas heeft financieel bijgedragen om dat te kunnen doen. Wij zijn er erg trots op dat Romy zich vrijwillig inzet voor de mondgezondheid van de kinderen op onze scholen. Ooit was Romy zelf een leerling daar, ze heeft Bocas Sanas altijd van dichtbij meegemaakt, en al jaren geholpen tijdens de werkweken. Nu is ze dus, naast haar vrijwillige werk voor Bocas Sanas, met trots als tandarts werkzaam.

4 SAMENSTELLING BESTUUR

Samenstelling bestuur op 31/12/2023:

Voorzitter: Maria Cristina Doorman-Vasquez

Secretaris: Agatha Rypma- Huitema

Penningmeester: Selma Burrekers

Lid: Frans Doorman

Lid: Yvonne Buunk - Werkhoven

Het bestuur kwam in 2023 éénmaal bijeen, en er was één vergadering via Zoom.

5 FINANCIËN:

5.1 Balans

	2023		2022	
ACTIVA				
Vaste activa				
Apparatuur	€ 283		€ 337	
		€ 283		€ 337
Vlottende activa				
Betaling team volgend jaar	€ -	€ -	€ -	€ -
Kas	€ -		€ -	
Bank	€ 2.063		€ 3.345	
		€ 2.063		€ 3.345
Totaal activa		€ 2.346		€ 3.682
PASSIVA				
Kapitaal				
Eigen vermogen	€ 2.346	€ 2.346	€ 3.682	€ 3.682
Schulden	€ -		€ -	
		€ -		€ -
Totaal passiva		€ 2.346		€ 3.682

5.2 Eigen vermogen

Kapitaal

Eigen vermogen 1-01-2023	€ 3.682
Bedrijfsresultaat	€ (1.336)
Eigen vermogen 31-12-2023	€ 2.346

5.3 Winst- en verliesrekening

2023

Baten

Donaties algemeen	€ 856
Donaties reiskosten vrijwilligers groep	€ -
Rente	€ 18
TOTAAL	€ 874

Kosten

Kosten Nederland

Kosten groepsvoorbereiding	€	-
Kosten bestuur	€	97
Promotie Bocas Sanas	€	-
Overige kosten	€	214
Kosten reis vrijwilligers	€	-

Kosten buitenland

Transport	€	403
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€	-
Materiaal (voorlichting en zorg)	€	553
Kosten tandenpoetsinstallaties	€	664
Promotiemateriaal	€	-
Overige kosten	€	299

TOTAAL		€	2.210
--------	--	---	-------

Resultaat		€	(1336)
-----------	--	---	--------

5.4 Kostenverdeling

Onderstaande tabel geeft een beeld van de uitgaven en verdeling kosten over de verschillende posten voor de niet aan de groepsreis gerelateerde uitgaven (dus zonder de in Nederland betaalde kosten voor vliegreis en hotel).

Kosten Nederland	Bedrag	%
Kosten groepsvoorbereiding	-	-
Kosten bestuur	€ 97	4
Promotie Bocas Sanas	-	-
Overige kosten	€ 214	9
Kosten reis vrijwilligers		
Kosten buitenland		
Transport	€ 403	17
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€ -	-
Materiaal (voorlichting en zorg)	€ 553	24
Kosten tandenpoetsinstallatie	€ 644	28
Promotiemateriaal	€ 93	4
Overige kosten	€ 299	13
Totaal	€ 892	100

5.5 Commentaar

Meer dan de helft van de fondsen werd besteed aan, respectievelijk, materiaal voor voorlichting (24%) en opzetten van nieuwe tandenpoetsinstallaties en reparaties aan bestaande (28%). Transport was een andere forse kostenpost, met zo'n 17% van de kosten.

Het eigen vermogen daalde met € 1336, van € 3.682 naar € 2.346. Ook dit jaar moet daarom weer worden opgemerkt dat er inkomsten gegenereerd moeten worden, door donaties en/of fund-raisers. In 2023 liep het aantal donaties terug: van € 1.593 in 2022 naar € 856, bijna een halvering. Het bestuur neemt zich voor dit verder te analyseren en te bekijken hoe ervoor gezorgd kan worden dat er weer meer donaties binnen komen.

Bankrekening: Stichting Bocas Sanas, ABN-AMRO Groningen NL27ABNA0557260612

6 DANKWOORD

Graag wil het bestuur van Bocas Sanas de volgende mensen en organisaties bedanken:

- De donateurs, teamleden en overigen die door donaties en/of fondsenwerving hebben bijgedragen aan het financieren van de werkzaamheden van Bocas Sanas.
- Colgate Dominicana, het bedrijf dat de afgelopen jaren grote aantallen sets met tandpasta en tandenborstels beschikbaar stelde.
- Tandarts Romy Ventura voor haar bijdragen aan het werk van Bocas Sanas, waaronder het verlenen van curatieve zorg aan Bocas Sanas kinderen in de kliniek in Maimón en bij gelegenheid, begeleiding van Cristina bij haar veldbezoeken.
- De Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist(en) en de Stichting Dental Health International voor hun betrokkenheid bij het werk van Bocas Sanas.
- Dr. Yvonne Buunk-Werkhoven en Selma Burrekers voor het publiceren over het werk van Bocas Sanas om het programma en de werkwijze grotere bekendheid te geven.
- Bestuurslid Selma Burrekers voor haar werk aan de Bocas Sanas website.
- Nicolette Hooijschuur voor haar doorlopende betrokkenheid bij Bocas Sanas, door bekendheid te geven aan Bocas Sanas' activiteiten en door fondsenwerving.
- Het personeel en de directies van de deelnemende scholen voor de samenwerking en ondersteuning van het Bocas Sanas team tijdens de schoolbezoeken.
- De kliniek CEPREDIMA voor het beschikbaar stellen van de werkruimte voor tandheelkundige zorg voor de behandeling van Bocas Sanas kinderen die curatieve zorg behoeven.
- En alle anderen die op één of andere wijze het werk van Bocas Sanas mogelijk maken en hebben gemaakt.